Opiskelijat ja tutkijat –HE

HE 232/2021 vp

Asiantuntijakuuleminen - hallintovaliokunta 23.2.2022 klo X

Hallitussihteeri Jarmo Tiukkanen, TEM

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

HE:n keskeiset ehdotukset

1. Myönnetään opiskelijalle oleskelulupa opintojen suorittamisen ajaksi
2. Pidennetään ns. työnhakulupa kahteen vuoteen ja joustavoitetaan sen käyttöä
3. Muutetaan korkeakoulututkinto-opiskelijan lupa tilapäisestä jatkuvaksi
4. Selkiytetään työnteko-oikeussääntelyä
5. Säädetään kansallisista oleskeluluvista
6. Palautetaan tp-hakijalle mahdollisuus hakea lupaa opiskelun perusteella

Oleskeluluvan myöntäminen opintojen suorittamisen ajaksi 1/2

- Hallitusohjelma: Opiskelijoille myönnetään oleskelulupa koko tutkinnon suorittamisen ajaksi ja valmistumisen jälkeen sitä pidennetään kahteen vuoteen.

- HE: **Oleskelulupa myönnetään opiskelijalle koko tutkinnon tai opintojen suorittamisen keston ajaksi**
  - EU-maista Viro, Alankomaat ja Slovakia myöntävät pitkiä lupia.
  - Passin voimassaolovaatimukseen muutos todennäköisesti lokakuussa 2022.

- Opiskelijalla tarkoitetaan kandi- ja maisteritason opintoja suorittavia.
  - Jatko-opiskelijat (lisensiaatti- ja tohtorikoulutettavat) tutkijoita
  - ➢ Säännösmuutosehdotukset (719/2018) 7 §:n 1 mom. ja 7 a §:n 1 mom.

Oleskeluluvan myöntäminen opintojen suorittamisen ajaksi 2/2

- HE: Opiskelijan kohdalla esitetään, että **toimeentulo esitettävä hakemuksessa vuodeksi, mutta sen pitää olla kunnossa koko oleskeluluvan voimassaolon ajan**
  - **Valvotaan** toimeentuloedellytystä luvan voimassa ollessa.
  - Suoritettaisiin valvontaa manuaalisesti tehtävin **pistotarkistuksin ja rekistereitä** (esim. tulorekisteri, kun sitä koskeva ls hyväksytty) hyväksikäyttäen. Tällä hetkellä vain 2 % jatkolupa-hakemuksista hylätään toimeentulosyystä.
  - Valvonta onnistuu jo nyt jossain määrin teknisesti lisäämällä asiasanoja hakemuksiin, mutta jotta saadaan toimimaan ideaalitavalla vaatii digikehitystä, joka toimisi niin, että rekistereistä tulisi herätteitä tietyin aikavälein.
  - Jälkivalvonta pitäisi saada toimintaan alkuvuodesta 2023 lähtien ja sitä kehitetään siten, että jälkivalvontaa voidaan suorittaa muissakin lupa-asioissa.

Työnhakulupa

- Hallitusohjelma: **Pidennetään työnhakulupa kahteen vuoteen**
- HE: Työnhakuluvan pidentäminen ja sen käyttämisen joustavoittaminen
  - Tällä hetkellä myönnetään vuodeksi ja käytettävä heti edellisen oleskeluluvan jälkeen
  - Muutosehdotus: kesto pidennetään kahteen vuoteen ja luvan hakemiseen muutos:
    - Ei enää sidottaisi edelliseen lupaan, vaan **voisi hakea 5 vuoden sisällä edellisen oleskeluluvan päättymisestä ja**
    - **2 vuoden kesto olisi maksimiaika, mutta sen voisi käyttää osissa:**
      - **enintään kolmessa osassa 3 vuoden aikana**; jokaisen osan oltava vähintään 6 kuukautta pitkä.
- Toimeentuloedellytys tulee täyttää
- Luvan kesto vaihtelee EU-maissa: Virossa 270 päivää (= direktiivin minimi), Saksassa enintään 18 kuukautta ja Kroatiassa yksi vuosi lisättynä mahdollisuudella hakea yksi lisävuosi.

Lupalajin muutos 1/2

- HE: **Korkeakoulututkinto-opiskelijan** oleskeluluvan laji muutetaan tilapäisestä (B) jatkuvaksi (A)
  - Saisi pysyvän oleskeluluvan nopeammin, veto- ja varsinkin pitovoiman lisääminen, perheenjäsenet saisivat myös A-luvan (pääsisivät kotouttamisen piiriin)
  - Myös Suomen kansalaisuuden voisi saada aikaisemmin kuin tällä hetkellä

  - ➢ **Toisen asteen tutkinnon suorittajat** eli lukio-opiskelijat ja ammattiin opiskelevat eivät ole mukana HE:ssa
    - Nämä ovat myös tutkintoon opiskelevia, joita yhtä lailla tarvitaan jäämään maahan.
    - ➢ Selvitetään myöhemmin, millä edellytyksin voitaisiin säätää: huomioitava OKM:n näkemykset oppivelvollisuuslain osalta ja muut vaikutusarvioinnit.
  - ➢ **Tutkijat** saavat aina A-luvan – riippumatta luvan pituudesta (näin jo 1.9.2018 lähtien!) – ja lupa myönnetään ensin enintään 2 vuodeksi, sitten 4 vuodeksi

Lupalajin muutos 2/2

- Koska korkeakoulututkinnon suorittajan oleskeluluvan laji esitetään muutettavan jatkuvaksi, esitys sisältää ehdotuksen **pysyvää oleskelulupaa** koskevan sääntelyn tarkentamisesta.
  - Lisätään ulkomaalaislain 56 §:ään uusi 5 momentti pysyvän oleskeluluvan myöntämisen edellytyksestä.
- **HE: tulee täyttää samat pysyvän oleskeluluvan myöntämisen edellytykset kuin muidenkin hakijoiden eli**
  - 4 vuotta oleskelua jatkuvalla oleskeluluvalla ja edellytykset olemassa, että voitaisiin myöntää uusi jatkuva oleskelulupa **JA**
  - opiskelijan tulee olla **suorittanut tutkinnon** ja täyttää edellytykset **uuden jatkuvan oleskeluluvan myöntämiseksi muulla kuin opiskelun tai työnhaun perusteella**.

Kansalliset oleskeluluvat ja sääntelyn keskittäminen

- **Saman tyyppinen sääntely samaan lakiin**. Siirretään sääntelyä ulkomaalaislaista. Säädetään opiskelijan, tutkijan, ei-työsuhteisen harjoittelijan ja vapaaehtoistoimintaan osallistuvan sekä työlomalaisen oleskeluluvasta.
- **Selkeytetään oleskelulupien myöntämisen edellytyksiä ja varmistetaan, että kattaa kaikki tarpeelliset ohjelmat**, jolloin varmistetaan paremmin mm. koulutusvientiin liittyvät tarpeet.
  - Näin varmistetaan esim. Opetushallituksen Suomea Suomessa –ohjelman laajentaminen kolmannen maan kansalaisiin.
- Selkeämpää myös hakijoille ja viranomaisille, kun sääntely on koottuna samassa laissa.

Tp-hakijat ja karkotuspäätöksen saaneet

- Kv. suojelutaustaisille ja karkotuspäätöksen saaneille **palautetaan mahdollisuus hakea kansallista opiskelijan ja tutkijan lupaa.**
- **Mahdollisuus oli poistunut 1.9.2018, kun tutkija- ja opiskelijadirektiiviin perustuva sääntely tuli voimaan.**
  - Maahanmuuttoviraston mukaan oleskelulupia myönnettiin vuonna 2016 vain 9, vuonna 2017 hieman enemmän eli 14 ja vuonna 2018 vain 8.
- Säädetään poikkeus direktiivistä siten, että myönnettävään lupaan ei liity direktiivissä säädettyjä oikeuksia.
- Kun esim. opiskelija on vaihtanut työntekijäksi, eikä olekaan saanut siihen oleskelulupaa ja on päätetty karkottaa, olisi kohtuullista, että voitaisiin myöntää uudelleen oleskelulupa opiskelun perusteella. Siksi ehdotus koskee myös karkotuspäätöksen saaneita.
  - Ulkomaalaislain maasta poistamista koskevaa sääntelyä ei ehdoteta muutettavaksi.

Työnteko-oikeussääntely

- Työnteko-oikeussääntelyn selkeyttäminen
  - Opiskelijan työnteko-oikeussääntely:
    - Tällä hetkellä: ”työn määrä tasoittuu keskimäärin 25 tuntiin viikossa aikana, jolloin oppilaitoksessa järjestetään varsinaista opetusta;” – ollut vaikea seurata, miten paljon on työtunteja jäljellä!
    - ➢ **muutosesitys: keskimäärin 30 tuntia viikossa, johon sen tulee tasoittua kalenterivuoden aikana**
- Säädetään selkeästi, missä luvissa on rajoittamaton tai luvan mukainen työnteko-oikeus.
- Kansallisella tutkijaluvalla oleskelevalle rajoittamaton työnteko-oikeus ja mahdollisuus hakea työnhakulupaa.

➢ **Selkeämpää hakijoille, työnantajille ja valvovalle viranomaiselle**

Muuta

- Lukuvuosimaksut
  - Liitelakeina (tekniset) muutokset yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin.
  - ➢ Tarkoitus, että kolmannen maan kansalaisilta peritään jatkossakin lukuvuosimaksut, vaikka lupalaji muuttuu jatkuvaksi. Ei siis muutosta, mutta tarkennetaan sääntelyä, jotta **lukuvuosimaksu voidaan jatkossakin periä**.

- Muutoksenhakupykälään pieniä muutoksia, teknisiä muutoksia muutamiin muihin pykäliin.

- HE:ssa ei käsitellä D-viisumia eikä edustustojen ruuhkia.
  - D-viisumin myöntäminen tutkijalle ja opiskelijalle valmisteilla SM:n lakihankkeessa; HE-luonnos lausunnolla 18.2.–1.4.2022

Voimaantulo

- **Suunniteltu voimaantulo 1.4.2022**
  - Lakiehdotukseen ei sisälly siirtymäsäännöksiä
    - Maassa jo oleskelevien opiskelijoiden tulee hakea uutta lupaa saadakseen uuden lain mukaisen sääntelyn edukseen.

➢ **Selvitetään tutkijoiden asema ns. pitkän luvan osalta**
  - TEM:n johdolla työryhmätyö ja suoraan HE-muotoon - esítys annettaisiin eduskunnalle syysistuntokaudella 2022, jos edellyttää lainmuutoksia
    - Selvitettävä tutkijoista, erilaiset oikeussuhteet, rahoitusten pituudet; vaikutusarvioinnit ja kustannusvaikutukset (etenkin perheenjäsenet); työntekoon perustuvien oleskelulupien myöntämisen edellytykset ja lupien pituudet jne.

➢ **Seurataan toimeentuloedellytyksen täyttämistä** – selvitys 5 vuoden jälkeen